

MALTA

QORTI TAL-APPELL
(Sede Inferjuri)

ONOR. IMĦALLEF
LAWRENCE MINTOFF

Seduta tat-23 ta' Settembru, 2022

Appell Inferjuri Numru 187/2020 LM

Elmo Insurance Limited
('l-appellanta')

vs.

Joseph Grech u Daniel Buttigieg
('l-appellati')

Il-Qorti,

Preliminari

1. Dan huwa appell magħmul mis-soċjetà attriċi **Elmo Insurance Limited (C 3500)**, [minn issa 'l quddiem 'is-soċjetà appellanta'], minn deċiżjoni tat-Tribunal għal Talbiet Żgħar, [minn issa 'l quddiem 'it-Tribunal'], tas-26 ta' Ottubru, 2021, [minn issa 'l quddiem 'id-deċiżjoni appellata'], li permezz tagħha t-Tribunal iddeċieda li l-konvenut **Joseph Grech** [hawnhekk 'l-appellat'] mhuwiex responsabbli sabiex jagħmel tajjeb għall-flus sborsjati mis-soċjetà attriċi fir-

rigward tal-lodo msemmi fid-deċiżjoni appellata u l-konsegwenzi kollha tiegħu, filwaqt li laqa' t-talbiet kollha tas-soċjetà attriċi in kwantu diretti kontra l-konvenut [hawnhekk 'l-appellat'] **Daniel Buttigieg**, bil-konsegwenza li dan ġie kkundannat iħallas lil Elmo Insurance Limited is-somma komplessiva ta' elf, tliet mija u tnejn u għoxrin Euro u tnejn u sebgħin ċenteżmu (€1,322.72), kif ukoll ġie kkundannat iħallas l-ispejjeż tal-ittri uffiċjali msemmijin fl-Avviż tat-Talba u l-imgħax, li għandu jiġi kkalkulat b'rata mhux ogħla mir-rata massima permessa skont il-liġi, liema imgħax ġie deċiż li għandu jiddekorri b'effett mit-28 ta' Marzu, 2017.

Fatti

2. Permezz tal-Avviż tat-Talba pprezentat mis-soċjetà attriċi, ġie spjegat li hija sborsjat favur is-soċjetà Fogg Insurance Agencies Limited is-somma komplessiva ta' elf, tliet mija u tnejn u għoxrin Euro u tnejn u sebgħin ċenteżmu (€1,322.72) b'konsegwenza tad-deċiżjoni taċ-Ċentru Malti tal-Arbitraġġ fl-ismijiet **Fogg Insurance Agencies Limited et vs. Daniel Buttigieg**, u dan in linea ta' danni, imgħax, spejjeż legali u ġudizzjarji u VAT, kif kienet kostretta tagħmel a tenur tal-Kap. 104 tal-Liġijiet ta' Malta, fil-vesti tagħha ta' assikuratriċi tal-vettura bin-numru ta' registrazzjoni FAD 849. F'dawk il-proċeduri arbitrali, Daniel Buttigieg baqa' ma pprezenta l-ebda risposta, u lanqas ma ta x-xhieda tiegħu jew ipprezenta provi oħra. Dawn il-proċeduri arbitrali nbdew in segwitu għall-incident awtomobilistiku li seħħ fit-18 ta' Mejju, 2012, fejn il-vettura bin-numru ta' registrazzjoni FAD 849, proprjetà tal-konvenut Joseph Grech, u li fil-ħin tal-incident kienet misjuqa mill-konvenut Daniel Buttigieg, kienet involuta

f'incident awtomobilistiku fi Triq Ċensu Bugeja, il-Ħamrun. Il-vettura l-oħra involuta f'dak l-incident kienet tappartjeni lil terzi. Wara l-incident, il-konvenuti ma rreġistraw l-ebda *claim ai termini* tal-polza tal-assikurazzjoni tagħhom, imma minkejja dan is-soċjetà attriċi ma setgħetx ma tħallasx lit-terzi ladarba kienu japplikaw id-disposizzjonijiet tal-Kap. 104. Is-soċjetà attriċi bagħtet ittra uffiċjali fl-4 ta' April, 2013, fejn wissiet lill-konvenuti bil-konsegwenzi kollha li kienu ser iġarrbu f'każ li l-proċeduri istitwiti kontra Daniel Buttigieg jiġu deċiżi kontra tiegħu, u dan ladarba fil-konfront tas-soċjetà attriċi kienu japplikaw id-disposizzjonijiet tal-Kap. 104. Wara li sar l-imsemmi ħlas, is-soċjetà attriċi pprezentat ittra uffiċjali fit-28 ta' Marzu, 2017, a tenur tal-artikolu 166A tal-Kap. 12 kontra l-konvenuti, u l-konvenut Joseph Grech, permezz ta' nota fl-atti tal-istess ittra uffiċjali, ikkontesta l-pretensjonijiet tas-soċjetà attriċi. Kien għalhekk li s-soċjetà attriċi pproċediet bil-proċeduri quddiem it-Tribunal għal Talbiet Żgħar.

3. Il-konvenut Daniel Buttigieg fir-risposta tiegħu wieġeb li preliminarjament, l-azzjoni fil-konfront tiegħu hija preskritta *ai termini* tal-artikolu 2153 tal-Kap. 16 tal-Liġijiet ta' Malta. Mingħajr preġudizzju għal dan, żied jgħid li fil-mertu, kwalsiasi nuqqas li seta' kien hemm wara l-incident in kwistjoni, huwa attribwibbli għall-inadempjenza tal-konvenut Joseph Grech, u mhux tiegħu. Qal ukoll li jekk is-soċjetà attriċi ħasset li kienet sejra tiġi ppreġudikata fil-proċeduri tal-arbitraġġ fl-ismijiet **Fogg Insurance Agencies Limited et vs. Daniel Buttigieg** (Arb. Mand. M3848/2013), hija kellha kull fakoltà li tintervjeni *in statu et terminis* f'dawk il-proċeduri, liema proċeduri ġew fi tmiemhom fit-3 ta' Ġunju, 2015, u għalhekk ferm wara l-ittra uffiċjali li s-

soċjetà attriċi baġtet lill-konvenuti fl-4 ta' April, 2013. Il-konvenut Buttigieg qal ukoll li fi kwalunkwe kull każ huwa mhuwiex responsabbli għall-incident li seħħ fit-18 ta' Mejju, 2012.

4. Il-konvenut Joseph Grech fir-risposta tiegħu qal li l-pretensjonijiet tas-soċjetà attriċi huma infondati fil-fatt u fid-dritt, u huwa m'għandu jagħti xejn mill-ammont pretiż minnha.

Mertu

5. Permezz ta' nota pprezentata quddiem it-Tribunal fit-18 ta' Novembru, 2020, is-soċjetà attriċi pprezentat kopja tal-ittra uffiċjali li kienet intbaġtet lill-konvenuti fl-4 ta' April, 2013, li fiha sar riferiment għall-incident awtomobilistiku tat-18 ta' Mejju, 2012, għall-fatt li baqgħet ma saritx *claim* wara dan l-incident, u għall-fatt li s-soċjetà attriċi kienet qiegħda żzomm lil Daniel Buttigieg responsabbli għall-incident imsemmi. Giet esebita wkoll kopja tal-ittra uffiċjali tat-28 ta' Marzu, 2017 li ntbagħtet lill-konvenuti *ai termini* tal-artikolu 166A tal-Kap. 12, kif ukoll kopja tad-deċiżjoni mogħtija mit-Tribunal tal-Arbitraġġ fi ħdan iċ-Ċentru Malti tal-Arbitraġġ fit-3 ta' Ġunju, 2015 fl-ismijiet **Fogg Insurance Agencies Limited noe vs. Daniel Buttigieg**, fejn gie deċiż li Daniel Buttigieg huwa responsabbli għall-incident awtomobilistiku mertu tal-arbitraġġ, u għalhekk dan gie kkundannat iħallas id-danni kkaġunati u l-ispejjeż kollha tal-arbitraġġ.

6. Quddiem it-Tribunal gie ipprezentat l-inkartament kollu tal-proċeduri li saru quddiem Tribunal tal-Arbitraġġ fi ħdan iċ-Ċentru Malti tal-Arbitraġġ fl-

ismijiet **Fogg Insurance Agencies Limited nomine et vs. Daniel Buttigieg**, liema lodo ngħata fit-3 ta' Ġunju, 2015.

7. Quddiem it-Tribunal ta d-deposizzjoni tiegħu ix-xhud **George Stagno Navarra**, in rappreżentanza tas-soċjetà attriċi, li qal li skont il-polza tal-assikurazzjoni, l-assikurat kellu l-obbligu li jinforma lill-assikuratur minnufih wara li jseħħ xi inċident awtomobilistiku. Ix-xhud qal li fil-każ odjern la Joseph Grech u lanqas Daniel Buttigieg ma rreġistraw *claim*.

8. Il-konvenut **Joseph Grech** ippreżenta *affidavit* quddiem it-Tribunal, fejn xehed li huwa kien sid tal-vettura tal-marka Holden bin-numru ta' registrazzjoni FAD 849, u minkejja li din kienet irreġistrata fuq ismu, is-sid tal-vettura kien ħuh Vincent Grech. Qal li l-vettura in kwistjoni kienet tintuża minnhom għax-xogħol tal-*aluminium* li kienu jagħmlu. Il-konvenut spjega li ħuh kien iddeċieda li jbiegħ din il-vettura lil Daniel Buttigieg, li kien qalilhom li kien ser jieħu ħsieb it-trasferiment ta' din il-vettura għal fuq ismu. Kompla jgħid li kien xi żmien wara li sar jaf li Daniel Buttigieg ma kienx ħa ħsieb li jsir it-trasferiment ta' din il-vettura, u li Daniel Buttigieg kien ħabat biha.

9. **Vincent Grech**, fl-*affidavit* tiegħu qal li hu u ħuh Joseph Grech kienu sidien tal-vettura tal-marka Holden (FAD 849), li kienu jużaw biex igorru x-xogħol tal-*aluminium* fiha. Qal li darba fost l-oħrajn kien avvċinah Daniel Buttigieg u talbu jbiegħlu din il-vettura, u dan kien mgħaġġel biex jakkwistaha għaliex ried igorr xi affarijiet biha. Ix-xhud qal li Daniel Buttigieg kien qallu li kien ser jieħu ħsieb jaqleb u jirreġistra l-*insurance* u l-liċenzja tal-vettura fuq ismu. Dan ix-xhud ukoll qal li xi żmien wara sar jaf li Daniel Buttigieg ma kienx

irreġistra t-trasferiment ta' din il-vettura għal fuq ismu. In kontro-eżami, Joseph Grech u Vincent Grech wiegħbu li lil Daniel Buttigieg ma kinux jafuh, għalkemm Vincent Grech qal li kien jafu minn wiċċu. Vincent Grech qal li wara li ffirmaw il-*logbook* tal-vettura, huma ftehm u ma' Buttigieg li dan kellu jmur jagħmel it-trasferiment tal-vettura, u wara dakinhar huma qatt ma raw lil Buttigieg aktar.

Id-deċiżjoni appellata

10. Permezz tad-deċiżjoni mogħtija fis-26 ta' Ottubru, 2021, it-Tribunal iddeċieda l-vertenza billi ċaħad l-ewwel eċċezzjoni tal-konvenut Daniel Buttigieg u b'hekk iddikjara li din l-azzjoni mhijiex preskritta fil-konfront tiegħu, ċaħad l-eċċezzjoni tal-konvenut Joseph Grech u b'hekk iddikjara li Grech huwa fil-fatt legittimu kontradittur, iddikjara li Joseph Grech m'għandux jinżamm responsabbli biex jagħmel tajjeb għall-flus sborsjati minn Elmo Insurance Limited relattivament għall-*Iodo* fuq imsemmi u għall-konsegwenzi kollha tiegħu, u laqa' t-talbiet kollha tas-soċjetà attriċi in kwantu diretti kontra Daniel Buttigieg, u konsegwentement ikkundannah iħallas lis-soċjetà attriċi s-somma komplessiva ta' elf, tliet mija u tnejn u għoxrin Euro u tnejn u sebghin ċenteżmu (€1,322.72), kif ukoll ikkundannah iħallas l-ispejjeż tal-ittri uffiċjali msemmija fl-Avviż tat-Talba u l-imgħax, b'dan li l-imgħax għandu jiġi kkalkulat b'effett mit-28 ta' Marzu, 2017, u dan wara li għamel is-segwenzi konsiderazzjonijiet:

"L-ewwel eċċezzjoni tal-konvenut Daniel Buttigieg

Huwa ċar mill-verbali li għalkemm f'xi seduti oħra deher l-avukati ta' Daniel Buttigieg, il-konvenut qatt ma deher personalment. Inoltra, Buttigieg la xehed u lanqas ressaq persuni sabiex jixhdu jew ressaq provi oħrajn. Lanqas biss saru kontro-eżamijiet tax-xhieda mressqa mis-soċjetà attriċi u tax-xhieda mressqa mill-konvenut Joseph Grech.

*It-Tribunal jirreferi għas-sentenza tal-Qorti tal-Appell **Luciano Martinelli nomine vs. Saviour Pisani** (22 ta' Ġunju, 2005) u l-każistika hemm ikkwotata:*

“Invece, skont orjentament ieħor “min jagħti l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni jeħtiegħu jipprova l-perkors taż-żmien statutorju skont liema terminu preskrittiv ikun applikabbli. Ikun imbagħad jispetta lill-attur-kreditur li jiddefendi lilu nnifsu billi jagħzel it-triq u l-mezzi li tagħtih il-liġi biex jinnewtralizza tali eċċezzjoni” – “Josianne Sciberras – vs – Giovanni Vella et”, Appell, 21 ta' Frar, 1996; “Jeremy Holland – vs – Joseph Chetcuti”, Appell, 25 ta' Frar, 2000;

Fil-fehma ta' din il-Qorti jidher li dan l-aħħar insenjament jagħmel aktar sens ġuridiku. L-Artikolu 2107(2), Kodiċi Ċivili, jipprovdli li “l-preskrizzjoni hija wkoll mezz sabiex wieħed jeħles minn azzjoni meta l-kreditur ma jkunx eżerċita l-jedd tiegħu għal żmien li tgħid il-liġi”;

Innegabbilment, l-aċċertament tad-dekorrenza taż-żmien tikkostitwixxi indaġini ta' fatt u dan jimporta illi inizjalment jinkombi fuq il-konvenut li jissolleva l-preskrizzjoni, li għandu, bħala fatt, jissodisfa, bi prova essenzjali, li t-terminu statutorju preskrittiv kien għadda. Wieħed ma jridx jinsa li l-element kostitutiv tal-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni hi l-manifestazzjoni, f'sens inekwivoku, tal-volontà tal-parti li għib 'il quddiem l-estinzjoni bid-dekors taż-żmien tal-kreditu azzjonat fil-konfront tiegħu. U allura logikament hu mistenni li l-konvenut jiddeduċi, in sostenn tad-difiza tiegħu, prova tad-data tad-dekorrenza għall-iskop tal-komputa tal-perijodu preskrizzjonali”.

*It-Tribunal ra s-sentenza tal-Prim'Awla fl-ismijiet **Stencil Pave (Malta) Limited vs. Dr Maria Dequara et nomine** (30 ta' Ottubru, 2003) fejn intqal:*

“Illi hija regola ewlenija fil-proċedura li l-prova li l-azzjoni hija preskritta trid issir minn min iqanqal l-eċċezzjoni, u għalkemm il-parti attriċi tista' tressaq provi biex tittanta xxejjen dawk tal-parti mħarrka billi tmieri li għadda ż-żmien jew billi għib 'il quddiem provi li juru li l-preskrizzjoni kienet sospiza jew interrotta, il-piż jaqa' prinċipalment fuq min jallega l-preskrizzjoni. Hi l-parti mħarrka li trid tipprova li l-parti attriċi għaddielha ż-żmien utili biex tressaq il-kawża, u dan minn żmien minn meta dik il-kawża setgħet titressaq.”

*Insenjament essenzjali identiku jinsab fis-sentenzi tal-Prim'Awla fl-ismijiet **Montebello vs Montebello et** (25 ta' Settembru, 2003) u **Victor Portelli vs. Mark Psaila** (29 ta' Mejju, 2003).*

Fid-dawl ta' dan, it-Tribunal jikkonkludi li billi l-konvenut ma ressaqx provi sabiex isostni l-eċċezzjoni tiegħu, dik l-eċċezzjoni ma tistax tkun milqugħa.

Għaldaqstant, it-Tribunal jiċċad l-ewwel eċċezzjoni tal-konvenut Daniel Buttigieg.

Il-mertu

It-Tribunal jibda billi jinnota li hadd mill-partijiet ma harrek lil rappreżentant tal-Awtorità għat-Trasport f'Malta sabiex ikun aċċertat mija fil-mija min kien is-sid irregiſtrat tal-vettura FAD849 f'liema perijodu ta' żmien. Fin-nuqqas ta' dan, it-Tribunal huwa kostrett li joqgħod fuq ir-rappreżentant tas-soċjetà attriċi (liema rappreżentant qal ċar li kien qiegħed jistrieħ fuq dak li ntqal lilu mill-kollegi tiegħu fi hdan is-soċjetà attriċi) u fuq dak li xehdu l-konvenut Joseph Grech u hih Vincent Grech.

In breve, il-każ huwa dwar il-vettura FAD849 li nbiegħet mill-aħwa Grech jew min minnhom lil Daniel Buttigieg iżda f'għajnejn l-awtoritajiet kompetenti, it-trasferiment tal-vettura għal fuq isem Buttigieg baqa' qatt ma sar. Konsegwentement, din baqgħet tidher li kienet proprjetà ta' Joseph Grech. Ġara li meta seħħ incident fit-18 ta' Mejju, 2012 fil-Ħamrun, il-vettura FAD 849 kienet misjuqa minn Daniel Buttigieg iżda kienet għadha tidher li kienet proprjetà ta' Joseph Grech.

Fil-proċeduri tal-arbitraġġ (ara l-vera kopja tal-lodo a fol. 45 sa 48), Daniel Buttigieg kien misjub responsabbli għad-danni u kkundannat iħallas lil Argus Insurance Agencies Limited u lill-parti li sofriet id-danni, jiġifieri Maria Degiorgio. Billi l-vettura FAD 849 kienet assigurata mas-soċjetà Elmo Insurance Limited fiż-żmien li seħħ l-incident (kif debitament ippruvat tramite x-xhieda inkontradetta ta' George Stagno Navarra a fol. 42), kienet Elmo Insurance Limited li kellha tħallas l-ammonti relattivi. Għalhekk, kif ġie korrettement rilevat fit-trattazzjoni relattiva, din hija azzjoni ta' rivalsa.

It-Tribunal jenfasizza li l-iskop ta' din l-azzjoni mhuwiex li wieħed jerga' jezamina l-mertu diġà deciż tramite l-lodo mogħti mill-Arbitru fl-arbitraġġ M3848/2013 (deciż fit-3 ta' Ġunju, 2015). Għalhekk, kwalsiasi eċċezzjoni li tħajjar għal dan għandha tiġi respinta.

Inoltre, it-Trbunal jirrileva li l-provi mressqin mis-soċjetà attriċi ma ġew ikkontestati bl-ebda mod.

M'hemmx dubju li ġaladarba f'dak l-arbitraġġ kien Daniel Buttigieg li kien unikament misjub responsabbli għall-incident awtomobilistiku relattiv, għandu jkun hu li jagħmel tajjeb għall-flejjes li kellha toħroġ is-soċjetà Elmo Insurance Limited, u dan minkejja li l-vettura kienet għadha tidher irregiſtrata f'isem Joseph Grech.

Għalkemm it-Tribunal ma jsibx diffikultà jgħid li Joseph Grech messu qagħad aktar attent u messu kien ferm inqas fiduċjuż fis-sens li messu personalment mar għand l-Awtorità għat-Trasport f'Malta sabiex jara li t-trasferiment isir, dan ma jfissirx li

għandu jkun ikkundannat iħallas l-ammont mitlub mis-soċjetà attriċi meta huwa ben ċar li hu ma jaħti xejn.

Min-naħa l-oħra, għalkemm Grech m'għandux ikun ikkundannat iħallas, ma jfissirx li mhuwiex legittimu kontradittur. Billi l-vettura kienet għadha rreġistrata f'ismu, bla dubju li f'għajnejn is-soċjetà attriċi kien hemm rapport ġuridiku bejnu u bejn l-istess soċjetà attriċi. Għalhekk, l-eċċezzjoni relattiva ta' Grech ma tistax tkun milqugħa.

Decide

Għaldaqstant, it-Tribunal jaqta' u jiddeċiedi din l-azzjoni billi għar-raġunijiet suesposti:

i. Jiċħad l-ewwel eċċezzjoni tal-konvenut Daniel Buttigieg u b'hekk jiddikjara l-azzjoni mhux preskritta;

ii. Jiċħad l-unika eċċezzjoni tal-konvenut Joseph Grech u b'hekk jiddikjara li Grech huwa fil-fatt legittimu kontradittur;

iii. Jiddikjara li Joseph Grech mhuwiex responsabbli sabiex jagħmel tajjeb għall-flejjes żborsati minn Elmo Insurance Limited relattivament għal-lodo fuq imsemmi u l-konsegwenzi kollha tiegħu; u

iv. jilqa' t-talbiet kollha tas-soċjetà attriċi inkwantu diretti kontra Daniel Buttigieg u konsegwentement jikkundannah iħallas lil Elmo Insurance Limited is-somma komplissiva ta' elf u tliet mija u tnejn u għoxrin euro u tnejn u sebgħin ċenteżmu (€1,322.72) kif ukoll jikkundannah iħallas l-ispejjeż tal-ittri uffiċjali msemmijin fl-Avviż tat-Talba u anki l-imgħax, li għandu jiġi kkalkulat b'rata mhux ogħla mir-rata massima permessa mil-liġi, liema mgħax għandu jiddekorri mit-28 ta' Marzu, 2017.

It-Tribunal jordna li l-ispejjeż tal-kawża jitħallsu unikament minn Daniel Buttigieg.

L-Appell

11. Is-soċjetà appellanta ressqet l-appell tagħha minn din id-deċiżjoni fil-15 ta' Novembru, 2021, fejn talbet lil din il-Qorti sabiex tilqa' l-appell tagħha u tgħaddi sabiex tvarja d-deċiżjoni appellata, in kwantu tikkonferma dik il-parti fejn sabet lill-konvenut Daniel Buttigieg responsabbli sabiex jagħmel tajjeb għall-flus li tħallsu mis-soċjetà appellanta, tħassar il-parti li lliberat lill-appellat

Joseph Grech mill-osservanza tal-ġudizzju, u minflok tikkundanna kemm lill-appellat Joseph Grech kif ukoll lill-appellat Daniel Buttigieg sabiex iħallsu solidalment bejniethom l-ammont ta' €1,322.72 sborsjati mis-soċjetà appellanta, bl-imġaxijiet legali dekorribbli kif deċiż mit-Tribunal, sad-data tal-pagament effettiv, u bl-ispejjeż taż-żewġ istanzi kontra l-appellati solidalment bejniethom.

12. Is-soċjetà appellanta spjegat li l-aggravju tagħha huwa rigward il-ksur tal-obbligi kuntrattwali mill-appellat Joseph Grech bħala assikurat tagħha, u dwar id-dritt ta' rivalsa mingħand l-assikurat *ai termini* tal-Kap. 104. Is-soċjetà appellanta qalet li minn dak li jirriżulta mill-provi, m'għandu jkun hemm l-ebda dubju li hemm relazzjoni ġuridika *ex contractu* bejn is-soċjetà appellanta u l-appellat Joseph Grech, *ai termini* tal-kuntratt tal-assikurazzjoni fir-rigward tal-vettura bin-numru ta' reġistrazzjoni FAD 849. Qalet li meta Joseph Grech ħareġ il-polza tal-assikurazzjoni, huwa assuma wkoll l-obbligu li jirrispetta l-kundizzjonijiet tal-polza u li jkun viġilanti fl-osservanza tagħhom. Is-soċjetà appellanta għamlet riferiment għax-xhieda ta' George Stagno Navarra, li kkonferma li dakinhar li seħħ l-incident li wassal għal dawn il-proċeduri, Joseph Grech kien kopert b'polza tal-assikurazzjoni, u wara li seħħ l-incident, l-assikurat tagħha la avzaha dwar l-incident u lanqas ma fetaħ *claim* kif kien obligat li jagħmel. Is-soċjetà appellanta qalet li fil-polza tal-assikurazzjoni effettiva bejnha u l-appellat Joseph Grech, hemm stipulat b'mod ċar li din tibqa' effettiva sakemm l-assikurat jottempera ruħhu mal-kundizzjonijiet tal-polza sabiex ikun jista' jibbenefika mill-protezzjoni offruta mill-polza. Fost dawn il-kundizzjonijiet, hemm stipulat li meta jseħħ incident, l-assikurat għandu javża lis-soċjetà

assikurata kemm jista' jkun malajr.¹ Is-soċjetà appellanta qalet li għandu jirrizulta li l-appellat mexa bi ksur lampanti tal-polza, stante li naqas milli jinfurmaha bl-inċident, u naqas ukoll milli jinfurmaha li l-vettura kienet inbiegħet lil Daniel Buttigieg qabel seħħ l-inċident. Is-soċjetà appellanta kompliet tgħid li anki hu l-appellat, Vincent Grech, ikkonferma fix-xhieda tiegħu li skont il-ftehim li kellu hu ma' Daniel Buttigieg, wara li jsir il-bejgħ dan tal-aħħar kellu jirreġistra t-trasferiment tal-vettura, imma Buttigieg baqa' ma rreġistrax it-trasferiment. Is-soċjetà appellanta qalet li dan jista' jfisser biss li l-appellat Joseph Grech ma kellu l-ebda intenzjoni jinfurmaha li huwa ma kienx għadu sid il-vettura, u dan bi ksur ta' kundizzjoni oħra tal-polza.² Kundizzjoni oħra tal-polza tistipula b'mod ċar li s-soċjetà appellanta ma tkunx responsabbli għall-ħlas f'każ li l-vettura tkun sugġetta għal bejgħ jew għal ftehim għall-bejgħ tagħha.³ Is-soċjetà appellanta ziedet tgħid li Joseph Grech innifsu xehed li huwa naqas milli jagħmel il-verifiki tiegħu magħha, u dan ukoll jammonta għal ksur lampanti tal-polza. Qalet li l-kundizzjonijiet f'polza tal-assikurazzjoni, b'hal f'kull kuntratt ieħor, iridu jiġu osservati skrupulożament, u f'każ li xi parti tonqos milli tosserva l-kundizzjonijiet miftehma, il-parti l-oħra jkollha dritt tesigi li ma tibqax marbuta bil-kuntratt.

13. Is-soċjetà appellanta qalet li fil-każ odjern l-artikolu 12(1) tal-Kap. 104 ġie applikat b'mod żbaljat mit-Tribunal, u anki l-ġurisprudenza tal-Qrati tagħna tagħmilha ċara li l-assikurat għandu dejjem jiġi kkundannat irodd lura lill-

¹ Fost il-kundizzjonijiet tal-polza huwa stipulat li, "Notification following an Accident: (a) full details must be notified in writing to us as soon as possible after any accident which may give rise to a claim."

² Il-kundizzjoni numru 11 tal-polza tistipula illi, "Ownership: You must tell us if any motor vehicle which is insured in your name belongs to anyone else, or is sold or purported to be sold to anyone else or is being used regularly by another person."

³ Il-klawsola relattiva tgħid illi, "We shall not be liable to pay any claim in respect of the motor vehicle in relation to which you have entered into any transaction by way of contract of sale or purported contract of sale or the transfer of your interest in the said motor vehicle, whether such transaction constitutes a valid contract of sale of such motor vehicle."

assikuratur tiegħu l-flus sborsjati a favur terzi, meta jkun hemm xi ksur tal-kundizzjonijiet tal-polza, u dan il-prinċipju japplika irrispettivament minn jekk l-assikurat kienx qiegħed isuq il-vettura jew le. Is-soċjetà appellanta kompliet tgħid li l-qofol tal-azzjoni għar-rifużjoni ta' dak sborsjat minnha favur terzi, hija r-rabta kuntrattwali eżistenti bejn l-assikurat u l-assikurazzjoni, naxxenti mill-polza tal-assikurazzjoni. Is-soċjetà appellanta spjegat li minkejja l-iskużi kollha miġjuba minn Joseph Grech fil-kontro-eżami tiegħu, bħal meta qal li huwa kien qiegħed jistenna lil Daniel Buttigieg jagħmel it-trasferiment tal-vettura, u li huwa baqa' m'għamilx il-verifiki mal-assikurazzjoni, sadanittant jibqa' il-fatt li kien Joseph Grech li daħal f'rabta kuntrattwali mal-assikurazzjoni, u mhux Daniel Buttigieg bħala s-sid il-ġdid tal-vettura. Qalet li għalhekk it-Tribunal kien żbaljat meta eżonera lil Joseph Grech mill-obbligu tal-ħlas, meta hija kienet kostretta tagħmel tajjeb għad-danni kkagunati fl-incident awtomobilistiku *ai termini* tal-polza tal-assikurazzjoni, li l-appellat Joseph Grech għażel li jinjora kompletament.

14. Is-soċjetà appellanta żiedet tgħid li t-talba tagħha kienet għar-rifużjoni ta' flus imħallsa minnha lil terz iddannegġjat abbażi ta' polza li kienet fis-seħħ bejnha u bejn l-appellat Joseph Grech, u għalhekk ma kienx hemm lok li jiġi evalwat min kellu l-aktar ħtija fl-għemil tiegħu. Is-soċjetà appellanta qalet li t-Tribunal kellu jsib kemm lil Joseph Grech kif ukoll lil Daniel Buttigieg solidalment responsabbli għar-rifużjoni tal-flus sborsjati minnha favur terzi.

Ir-Risposti tal-Appell

15. Fir-risposta tiegħu l-appellat Joseph Grech wieġeb li s-sentenza appellata għandha tiġi kkonfermata fl-intier tagħha, u qal li irrispettivament minn jekk

huwa kienx laħaq irreġistra t-trasferiment tal-vettura, huwa kien biegħ il-vettura in kwistjoni lill-appellat l-ieħor Daniel Buttigieg. Qal ukoll li huwa kien waqqaf il-polza tal-assikurazzjoni fir-rigward tal-istess vettura, u għalhekk Daniel Buttigieg kellu l-obbligu li qabel isuq il-vettura fit-triq, jieħu ħsieb jassikuraha. L-appellat Joseph Grech qal li l-kwistjoni tar-responsabbiltà għall-incident u d-danni rizzultanti, hija kompletament distinta mill-fatt li t-trasferiment tal-vettura ma sarx fit-terminu stabbilit mil-ligi, u n-nuqqas tal-appellat li jirreġistra t-trasferiment tal-vettura formalment mal-awtoritajiet konċernati fit-terminu mogħti, m'għandux jiġi konfuż mar-responsabbiltà ta' min ikkawża jew huwa ħati għall-incident awtomobilistiku in kwistjoni u d-danni rizzultanti. L-appellat Joseph Grech qal li fil-ħin tal-incident, il-vettura in kwistjoni kienet ta' Daniel Buttigieg, għax għalkemm it-trasferiment formali kien għadu ma sarx, l-appellati Grech u Buttigieg kienu fteħmu dwar il-ħaġa u l-prezz, u l-bejgħ tal-vettura kellu jitqies li huwa kompletat, tenut kont li l-vettura kienet laħqet għet ikkonsenjata lil Buttigieg. L-appellat Joseph Grech saħaq li fil-ħin tal-incident il-vettura in kwistjoni kienet qegħda tinstaq minn Daniel Buttigieg, u għalhekk għandu jkun hu li jirrispondi għad-dannu li kkawża. L-appellat Grech saħaq li ladarba huwa ma kienx is-sid tal-vettura, ma kienx il-persuna li kienet qegħda ssuq il-vettura, u lanqas ma kien hu li kkawża d-danni li rizzultaw, l-appell interpost mis-soċjetà appellanta m'għandux jintlaqa'.

16. L-appellat Daniel Buttigieg fir-risposta tiegħu għal darb'oħra saħaq li t-talbiet tas-soċjetà appellanta fil-konfront tiegħu huma preskritti *ai termini* tal-artikolu 2153 tal-Kap. 16, u qal li minkejja li din l-eċċezzjoni kienet diġà ngħatat minnu, din hija eċċezzjoni li tista' tingħata f'kull waqt tal-proċeduri. L-appellat Daniel Buttigieg qal li huwa gie nnotifikat bl-ittra ufficjali datata 12 ta' Frar, 2013

f'Diċembru tal-2013, u kien ġie nnotifikat bil-proċeduri quddiem it-Tribunal għal Talbiet Żgħar fit-2 ta' Ottubru tal-2020. Qal li għalhekk għaddew disa' snin u erba' xhur mill-ittra uffiċjali u tliet snin u erba' xhur mid-data tal-lodo arbitrali, liema deċiżjoni ma kinitx tikkonċerna lis-soċjetà appellanta, u għalhekk m'hemm l-ebda ness ġuridiku bejnu u s-soċjetà appellanta.

17. L-appellat Buttigieg qal ukoll li fir-rigward tal-proċeduri arbitrali fl-ismijiet **Fogg Insurance Agencies Limited noe et vs. Daniel Buttigieg** deċiżi fit-3 ta' Ġunju, 2015, huwa ma kellu l-ebda relazzjoni jew konnessjoni ġuridika mas-soċjetà appellanta, u għalhekk jekk l-appellanta kienet kostretta tħallas in segwitu għal sentenza tal-lodo arbitrali a tenur tal-Kap. 104, dan għamlitu abbażi tar-relazzjoni *ex contractu* li kien hemm bejnha u l-assikurat Joseph Grech, u għalhekk m'għandha l-ebda dritt titlob rifużjoni mingħandu. L-appellat Buttigieg qal li minkejja li huwa ma ressaq l-ebda provi quddiem it-Tribunal, għandu jirrizulta li t-talbiet tas-soċjetà appellanta huma preskritti fil-konfront tiegħu, u l-vettura in kwistjoni kienet għadha rreġistrata f'isem Joseph Grech, filwaqt li l-assikurazzjoni kienet f'isem Grech ukoll, u għalhekk it-Tribunal ma messux iddikjara li huwa għandu jagħmel tajjeb għad-danni. L-appellat temm jgħid li s-sentenza mogħtija mit-Tribunal għandha tiġi varjata fis-sens li Joseph Grech għandu jiġi ddikjarat responsabbli għar-rifużjoni lis-soċjetà appellanta tal-flus li tħallsu minnha abbażi tar-relazzjoni *ex contractu* bejn dawk iż-żewġ partijiet, filwaqt li t-talbiet attriċi għandhom jiġu ddikjarati preskritti fil-konfront tiegħu, stante li ma hemm l-ebda rabta kuntrattwali bejnu u s-soċjetà appellanta, u għalhekk huwa ma jistax jitqies li huwa debitur tagħha.

Konsiderazzjonijiet ta' din il-Qorti

18. Il-Qorti sejra tgħaddi sabiex tikkunsidra l-aggravji tas-soċjetà appellanta fid-dawl tad-deċiżjoni appellata, filwaqt li tqis ukoll is-sottomissjonijiet taż-żewġ appellati fir-risposti tagħhom. L-azzjoni ipprezentata mis-soċjetà attriċi, hawnhekk appellanta, hija azzjoni ta' rivalsa *ai termini* tal-Kap. 104, liema azzjoni s-soċjetà appellanta istitwiet kemm kontra l-assikurat tagħha, kif ukoll kontra l-persuna li fil-ħin tal-inċident kienet qegħda ssuq il-vettura assikurata magħha. L-aggravji tas-soċjetà appellanta huma dwar il-ksur tal-kundizzjonijiet tal-polza mill-assikurat, u dwar il-jedd tas-soċjetà assikuratriċi għar-rivalsa kontra l-assikurat. Qabel tgħaddi biex tikkonsidra l-aggravji tas-soċjetà appellanta, il-Qorti sejra tqis is-sottomissjoni tal-appellat Daniel Buttigieg li l-proċeduri odjerni huma preskritti fil-konfront tiegħu. Fl-ewwel lok din il-Qorti tqis li l-appellat Buttigieg kien ikun proċeduralment aktar korrett li kieku ressaq din is-sottomissjoni permezz ta' appell incidentali, u mhux fir-risposta tal-appell tiegħu. Il-Qorti tqis ukoll li kien biss f'dan l-istadju tal-appell li l-appellat Buttigieg qiegħed jgħid li l-azzjoni fil-konfront tiegħu hija preskritta *ai termini* tal-artikolu 2153 tal-Kap. 16, liema artikolu jittratta l-preskrizzjoni ta' sentejn fir-rigward ta' azzjoni għall-ħlas għal ħsarat mhux ikkaġunati b'reat. Iżda l-appellat Buttigieg ma jagħti l-ebda dettalji ulterjuri dwar ir-raġunijiet għalfejn din il-Qorti għandha tilqa' din is-sottomissjoni tiegħu, u dan meta din l-eċċezzjoni digà tressqet u giet miċħuda mit-Tribunal għal Talbiet Żgħar. It-Tribunal fid-deċiżjoni tiegħu kkonsidra li l-appellat Buttigieg ma ressaq l-ebda provi sabiex isostni l-pożizzjoni tiegħu li l-azzjoni fil-konfront tiegħu hija preskritta, kif wara kollox naqas milli jgħib provi jew jelabora aktar dwar dan fl-istadju tal-appell odjern. Il-Qorti

kkonsidrat li l-incident li wassal għal dawn il-proċeduri seħħ fit-18 ta' Mejju, 2012, u s-soċjetà appellanta bagħtet l-ewwel ittra uffiċjali tagħha lill-appellati fl-4 t'April, 2013. Sadanittant, kien hemm il-proċeduri arbitrali mibdija minn Fogg Insurance Agencies Limited kontra Daniel Buttigieg, liema proċeduri ġew fi tmiemhom bil-*lodo* li ngħata fit-3 ta' Ġunju, 2015. Is-soċjetà appellanta bagħtet l-ittra uffiċjali *ai termini* tal-artikolu 166A tal-Kap. 12 fit-28 ta' Marzu, 2017, u għalhekk ferm qabel l-għeluq ta' sentejn mid-data tal-*lodo* arbitrali li sab lil Buttigieg responsabbli għall-incident. Fi kwalunkwe każ, is-soċjetà appellanta bħala s-soċjetà assikuratriċi tal-vettura involuta fl-incident, kellha dritt tibda azzjoni ta' rivalsa sabiex tiġbor lura l-flus sborsjati minnha. Ċertament għalhekk li l-pożizzjoni li qiegħed jieħu l-appellat Buttigieg li din l-azzjoni hija preskritta fil-konfront tiegħu, għandha tiġi miċħuda għaliex dak li qiegħed jallega ma jirriżultax mill-provi.

L-ewwel aggravju:

[ksur tal-kundizzjonijiet tal-polza]

19. Is-soċjetà appellanta spjegat li hija ħassitha aggravata bid-deċiżjoni appellata għaliex it-Tribunal kellu jikkonsidra li l-appellat Joseph Grech, *qua* assikurat tal-vettura involuta fl-incident li wassal għal dawn il-proċeduri, kien ħati ta' ksur ta' diversi kundizzjonijiet tal-polza. Mill-atti jirriżulta li Grech naqas milli jinforma lis-soċjetà li magħha kien assikurat bit-trasferiment tal-vettura lil Daniel Buttigieg, u li l-vettura in kwistjoni kienet involuta f'incident. Mix-xhieda ta' George Stagno Navarra, jirriżulta li fil-ħin tal-incident l-vettura in kwistjoni kienet koperta b'polza tal-assikurazzjoni maħruġa mis-soċjetà appellanta, u li Joseph Grech naqas li jinforma lis-soċjetà appellanta bit-trasferiment u bl-incident, bil-konsegwenza li ma nfetħet l-ebda *claim*.

20. Il-Qorti tqis li fil-każ odjern gie ppruvat li ladarba l-polza tal-assikurazzjoni li nħarġet favur Grech kienet għadha viġenti meta seħħ l-incident, m'għandu jkun hemm l-ebda dubju li bejn is-soċjetà appellanta u l-appellat Grech hemm relazzjoni ġuridika. M'għandu jkun hemm l-ebda dubju lanqas li l-appellat Grech huwa responsabbli għall-ksur ta' diversi kundizzjonijiet tal-polza, fosthom il-kundizzjoni li kellu jinforma lis-soċjetà appellata bit-trasferiment tal-vettura u bl-incident li seħħ, kif ukoll l-obbligu li kellu li jiftaħ *claim* kemm jista' jkun malajr wara li seħħ l-incident. Għaldaqstant, minkejja li fil-proċeduri arbitrali fil-konfront ta' Daniel Buttigieg, gie stabbilit li Buttigieg kien responsabbli għall-incident awtomobilistiku in kwistjoni, it-Tribunal kien żbaljat meta ma kkonsidrax ukoll il-ksur tal-obbligi kuntrattwali li l-appellat Grech kellu fil-konfront tas-soċjetà appellanta. Għaldaqstant tqis li dan l-aggravu tas-soċjetà appellanta huwa ġustifikat, u tilqgħu.

It-tieni aggravju: [id-dritt ta' rivalsa]

21. Is-soċjetà appellanta tgħid li din hija azzjoni ta' rivalsa, u fil-fehma tagħha t-Tribunal naqas milli japplika b'mod korrett l-artikolu 12(1) tal-Kap. 104. Spjegat li ladarba kien hemm rabta kuntrattwali bejn l-assikurat u s-soċjetà tal-assikurazzjoni, hija kienet kostretta tagħmel tajjeb għall-ħlas tad-danni kkaġunati fl-incident minħabba fil-polza tal-assikurazzjoni li ġiet injorata mill-appellat Grech. Saħqet li r-responsabbiltà għall-ħlas tal-flus sborsjati minnha m'għandhiex tkun marbuta mal-kwistjoni dwar min huwa responsabbli għall-incident li seħħ, għaliex deċiżjoni korretta f'dan il-każ kienet titlob li kemm Grech kif ukoll Buttigieg jinżammu solidalment responsabbli għad-danni.

22. Min-naħa tiegħu, l-appellat Joseph Grech laqa' għal dan l-aggravju billi qal li huwa kien laħaq biegh il-vettura in kwistjoni, u l-bejgh gie pperfezzjonat għaliex kien hemm ftehim dwar l-oġġett u dwar il-prezz, u saret il-kunsinna tal-vettura favur Buttigieg. Imma din il-Qorti tqis li din is-sekwenza tal-fatti tqiegħed oneru akbar fuq l-appellat Joseph Grech, li kellu jiżgura li ladarba l-vettura in kwistjoni ġiet trasferita lil terzi, huwa kellu jiżgura li r-rabta kuntrattwali li kellu mas-soċjetà assikuratriċi tingieb fi tmiemha, u kellu jeżimi ruħhu minn kull responsabbiltà fir-rigward ta' din il-vettura billi fl-ewwel lok jinfurma lis-soċjetà appellanta bil-bejgh li kien sar. Minn dan kollu ma sar xejn, bir-riżultat li dakinhar li l-appellat Daniel Buttigieg kellu l-incident awtomobilistiku in kwistjoni, il-vettura kienet għadha assikurata mas-soċjetà appellanta, u l-appellat Joseph Grech kien għadu jidher li huwa assikurat fir-rigward tal-vettura. Din il-Qorti tqis li deċiżjoni korretta fir-rigward tal-azzjoni ta' rivalsa li fetħet is-soċjetà appellanta, kellha tkun li kemm l-appellat Joseph Grech, kif ukoll l-appellat Daniel Buttigieg, jinżammu responsabbli għar-rifużjoni tal-flus sborsjati mis-soċjetà appellanta lil terzi.

Decide

Għar-raġunijiet premissi, din il-Qorti tiddeċiedi dwar l-appell tas-soċjetà appellanta billi tilqgħu, u għaldaqstant filwaqt li tikkonferma l-parti tad-deċiżjoni appellata fejn sabet li l-appellat Daniel Buttigieg għandu jagħmel tajjeb għall-flus sborsjati mis-soċjetà appellanta, tibdel il-parti tad-deċiżjoni appellata li lliberat lill-appellat Joseph Grech mill-osservanza tal-ġudizzju, billi tiddeċiedi li kemm l-appellat Daniel Buttigieg kif ukoll l-appellat Joseph Grech

qegħdin jiġu kkundannati solidalment bejniethom iħallsu lis-soċjetà appellanta l-ammont ta' elf, tliet mija u tnejn u għoxrin Euro u tnejn u sebghin ċenteżmu (€1,322.72), li ġew sborsjati mis-soċjetà appellanta lil terzi, bl-imgħaxijiet legali dekorribbli mit-28 ta' Marzu, 2017 sad-data tal-pagament effettiv.

L-ispejjeż tal-proċeduri quddiem it-Tribunal u ta' dan l-appell, għandhom jiħallsu mill-appellati solidalment bejniethom.

Moqrija.

**Onor. Dr Lawrence Mintoff LL.D.
Imħallef**

**Rosemarie Calleja
Deputat Registratur**